

ჩინეთის გეოეკონომიკური პოტენციალი

ირაკლი პაჭკორია, მარი ლეკიშვილი,
თსუ ბაკალავრიატის სტუდენტები

რეზიუმე

გლობალიზაციისა და ეკონომიკური დეტერმინიზმის განვითარებასთან ერთად საერთაშორისო დღის წესრიგში სამხედრო ძლიერების კომპონენტი უკანა პლანზე არის გადაწეული. ამ რეალობამ ჩინეთს მისცა საშუალება მსოფლიოს ყველა რეგიონში მოეხდინა საკუთარი გეოეკონომიკური ინტერესების რეალიზება. აქედან გამომდინარე, კვლევის მიზანს წარმოადგენს ჩინეთის გეოეკონომიკური ვექტორის შესწავლა, რათა წარმოჩინდეს ჩინეთის, როგორც მსოფლიოს ახალი პოლიტიკური და ეკონომიკური „პოლუსის“ ინტერესები როგორც სახელმწიფოებრივ, ისე რეგიონულ და საერთაშორისო დონეებზე. ამასთან ერთად კვლევის პროცესი ხელს შეუწყობს სხვადასხვა გეოეკონომიკური თეორიის განვითარებას. ჩინეთის ურთიერთობები მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებთან განსაკუთრებით ბოლო ორი დეკადის განმავლობაში მნიშვნელოვნად განვითარდა. ჩინეთი მსოფლიოს ბაზრებისათვის ერთ-ერთ უმთავრეს ექსპორტიორ სახელმწიფოს წარმოადგენს. ასევე განუხრელად იზრდება ჩინური ინვესტიციების რაოდენობა. მიმდინარე პროცესები კი ნათლად ასახავს ჩინეთის მზაობას მსოფლიოს წამყვან ბაზრებზე დომინირების მოპოვებისათვის. აქედან გამომდინარე, კვლევა აანალიზებს ჩინეთის გეოეკონომიკური სტრატეგიის შემდგომ პერსპექტივებს. სხვადასხვა რეგიონში გეოეკონომიკური ურთიერთობების წარმოება ჩინეთის გავლენის სფეროს გაფართოებას ემსახურება. ეს მოვლენა კი შეიძლება აშშ-ის გეოეკონომიკურ კოლიზიაში გამოწვევად იქნას აღქმული.

საკვანძო სიტყვები: ჩინეთის გეოეკონომიკა, ეკონომიკური ურთიერთობები, ეკონომიკური ექსპანსია, ძალთა ბალანსი

შესავალი

ინტერნაციონალური ურთიერთობების პირობებში ჩინეთის მმართველი ძალები მსოფლიოს გეოპოლიტიკური კონკურენციისა და ზესახელმწიფოებს შორის ძალთა ბალანსის მიხედვით უყურებენ. ამავდროულად, ჩინეთის ეკონომიკური აღმასვლის პროცესი და მისი საშუალებით სახელმწიფოთა მიმხრობის პოლიტიკა ახალ გეოეკონომიკურ სტრატეგიას წარმოაჩენს მის საგარეო პოლიტიკურ კურსში. (ტაბულა, 2010) პეკინის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტად საერთაშორისო პოლიტიკის დღის წესრიგზე ზეგავლენის მოხდენა წარმოადგენს, რაც ფ.ლისტის წინასწარმეტყველებისა არ იყოს, დღეს ეფექტურობის თვალსაზრისით მხოლოდ ეკონომიკური ძალის რეალიზებით არის შესაძლებელი. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა მსოფლიოს მასშტაბით უფრო და უფრო მნიშვნელოვანი აქტორი ხდება არა მარტო ვაჭრობისა და ინვესტიციების სფეროში, არამედ ფინანსურ, ტექნოლოგიურ და კულტურულ დარგებში.

ძირითადი ტექსტი

ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში გლობალურმა ეკონომიკამ ღრმა ცვლილები გამოიარა. ამასთან ერთად მზარდი ეკონომიკის გახსნილობისა და მასიური საინვესტიციო ნაკადების ერთ-ერთი უმთავრესი მახასიათებელი მიმდინარე გლობალიზაციის პირობებში ეკონომიკურ ცენტრებში პროდუქციასა და კომერციაზე რეორიენტარიზაციის პროცესია. დაახლოებით 1980-იანი წლებიდან წყნარი ოკეანის სანაპიროებზე განლაგებული ქვეყნების ეკონომიკები განსაკუთრებული დინამიურობით ხასიათდება, რაც თვალნათლივ ჩანს აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნების მაგალითზე, რომლებმაც გარკვეულწილად შეძლეს სიღარიბის აღმოფხვრა და საშუალო ფენების წამოწევა გლობალური მასშტაბით. ამის ნათელი მაგალითია

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა: 1.4 მილიარდი მოსახლეობის მქონე სახელმწიფომ შეძლო 1980-2012 წლებში მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის ყოველწლიური ტემპის შენარჩუნება საშუალოდ 9.5%-ის ოდენობით (WDI, 2013). ჩინეთი გახდა წამყვანი ექსპორტიორი ქვეყანა და უფრო დიდი იმპორტიორი ბაზარი მსოფლიოს მრავალი ქვეყნისათვის: 2000-2016 წლებში ჩინურმა იმპორტმა გლობალური იმპორტის 14,8% შეადგინა. ამასთან ერთად ჩინური კაპიტალი წარმოადგენს მესამე უმსხვილეს პირდაპირ ინვესტორს მსოფლიო მასშტაბით ა.შ.შ-სა და იაპონიის შემდეგ. ჩინეთის მზარდმა როლმა საერთაშორისო დღის წესრიგში განაპირობა მისი ტრანსფორმაცია რეგიონული მოთამაშიდან გლობალურ მოთამაშემდე. ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში ჩინური ბაზარი აქტიურად იყენებს შეთანხმებებს თავისუფალი ვაჭრობის წარმოების თვალსაზრისით მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. ჩინეთის გეოეკონომიკური სტრატეგია მკვეთრად მიმართულია მსოფლიოს სხვადასხვა ბაზრების ათვისებისაკენ, ხოლო ამ ბაზრებისათვის კი, ხშირ შემთხვევაში იგი წარმოადგენს ფინანსების მოზიდვის უმთავრეს წყაროს (Gallagher, Irwin and Koleski, 2013). ეს ყველაფერი კი შეიძლება მიჩნეულ იქნეს, როგორც მზადება მსოფლიოს ახალი წესრიგისათვის, სადაც ერთ-ერთ წამყვან ეკონომიკურ პოლუსად ჩინეთი მოიაზრება. ამ მიზნით კი, ჩინეთის სტრატეგია გამართლებულია, რადგან დღევანდელ მსოფლოში კონკურენციის განწევის გეოპოლიტიკური ხერხები გეოეკონომიკური ხერხებითაა ჩანაცვლებული, რაც თავისთავად გულისხმობს კონფლიქტის არსის შეიარაღებული დაპირისპირებიდან ბიზნესისა და კომერციის სფეროში გადანაცვლებას (კვინიკაძე, 2016).

აღნიშნულ რეალობას კი, საკუთრივ, ჩინეთისა და ა.შ.შ-ის ინტერესის სფეროების თანაკვეთასთან მიეყვარათ. ამას ერთვის ისიც, რომ ჩინეთი სულ უფრო მეტად ირჩევს აგრესიულ სტრატეგიას საერთაშორისო პოლიტიკაში. მას უკვე გაურთულდა ურთიერთობები მეზობლებთან (სხვა ქვეყნებთან ტერიტორიული პრეტენზიების გამო). ბოლო წლებში ეკონომიკის და გეოეკონომიკის სფეროებში ის უფრო ხშირად შედის

კონკურენტულ ურთიერთობაში ა.შ.შ-თან. 2008 წლიდან ჩინეთის პოლიტიკა მკვეთრად შეიცვალა. შეიძლება ეს იმით იყოს გამოწვეული, რომ მსოფლიოში მკვეთრად გაიზარდა ჩინეთის როლი, რისი პროვოცირებაც მოახდინა ამ დროს დასავლეთში განვითარებულმა ეკონომიკურმა კრიზისმა, რომელმაც ერთი შეხედვით თითქოს დაამტკიცა ჩინეთის ეკონომიკური პოლიტიკის (პეკინის კონსენსუსი) მართებულობა. ამასთან, ზოგიერთი მეცნიერის აზრით, კონფლიქტი ა.შ.შ-სა და ჩინეთს შორის გარდაუვალია, რასაც, უწინარეს ყოვლისა, ეკონომიკური მიზეზები განაპირობებს. ჩინეთი ზრდას განაგრძობს, ხოლო აშშ პირველობას ასე უბრალოდ არ დაუთმობს. ორივე მხარე შეეცდება, ახალი მოკავშირეების შეძენას (Luttwak, 2012).

აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ დღეისათვის ჩინეთმა მოახერხა გეოეკონომიკურად აქტიური ბიუროკრატიის ფორმირება. იმავდროულად, დაიწყო არა მხოლოდ ეკონომიკური, არამედ სამხედრო პოტენციალის გაძლიერება. ჩინეთის ლიდერებს უჭირთ არჩევანის გაკეთება ეკონომიკურ კეთილდღეობასა და სამხედრო ძლიერების ზრდას შორის. ამავდროულად საერთაშორისო სისტემის სხვა ძლიერ აქტორებს უჩნდებათ საფრთხის შეგრძნება ჩინეთის მიერ მოკავშირეებთან პოლიტიკური „ბლოკის“ შექმნისა. მსოფლიოს გეოეკონომიკური (არა მარტო) უსაფრთხოების თვალსაზრისით დასავლეთისათვის ძალზედ უარყოფითი შედეგი ექნება, თუ ამერიკისა და აზიის ქვეყნების ინტეგრაცია არა იაპონიის ან ა.შ.შ-ის, არამედ ჩინეთის გარშემო მოხდება. თუმცა, მოვლენების ბოლო სცენარით განვითარება საკმაოდ რთული იქნება, ვინაიდან მსოფლიო შეშინებულია ჩინეთის მზარდი სამხედრო ძლიერებით (მათ შორის მძლავრი სამხედრო საზღვაო ფლოტის მშენებლობა), რომელიც სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის საყოველთაო შეიარაღების პრეცედენტს ბადებს. აღნიშნულის გამო, როგორც ცნობილია, ჩინეთის წინააღმდეგ ინდოეთი, იაპონია, ვიეტნამი, ტაივანი და სამხრეთი კორეა ქმნიან კოალიციას. ამ კოალიციას მთლიანობაში მეტი ადამიანი, ტექნოლოგია და ფული აქვს, ვიდრე ჩინეთს. ჩინეთის გეოეკონომიკური უპირატესობა კი

ისაა, რომ მან მომავალი კოალიციის ქვეყნებთან შედარებით (ბუნებრივია აქ არ ვგულისხმობთ ა.შ.შ-ს და იაპონიას) გაცილებით უკეთ აითვისა ახალი გეოეკონომიკური თამაშების წარმართვის ტაქტიკა, რაც გეოპოლიტიკური სივრცის ეკონომიკის ჩარჩოებში რეალიზაციასა და რეაბილიტაციაში ეხმარება.

იმისათვის, რომ წარმოდგენა შეგვექმნას ჩინეთის თანამედროვე გეოეკონომიკურ პოტენციალზე სასარგებლოა იმ მაჩვენებლების ანალიზი, რომელიც მეტნაკლებად ახასითებს მის გეოეკონომიკურ შესაძლებლობებს:

ინდექსები											
	სფეროებზე ფუნდამენტური ინფრასტრუქტურის განვითარება	ფინანსური სფერო	ინფრასტრუქტურის განვითარება	სფეროებზე ინვესტიციები	ინფრასტრუქტურის განვითარება	სფეროებზე ინვესტიციები	სფეროებზე ინვესტიციები	სფეროებზე ინვესტიციები	სფეროებზე ინვესტიციები	სფეროებზე ინვესტიციები	სფეროებზე ინვესტიციები
ჩინეთი	61	79	28	5	144	91	25	81	30-40%	91	\$11,218,281 მლნ

1.The global enabling trade report (2016): http://www3.weforum.org/docs/WEF_GETR_2016_report.pdf ; 2. Corruption perceptions index (2016) www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 ; 3. The global competitiveness report (2015-2016) http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf; 4. Foreign direct investment (2016) www.datacatalog.worldbank.org/ 5. Index of economic free-

dom (2016) http://www.heritage.org/index/pdf/2016/book/index_2016.pdf 6. Education index (2016) <http://hdr.undp.org/en/content/education-index> ; 7. The global innovation index (2016) www.globalinnovationindex.org/gii-2016-report# ; 8. ICT development index (2016) <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2016/> ; 9. <http://blogs.worldbank.org/eastasiapacific/state-owned-enterprises-in-china-how-big-are-they> ; 10. Global militarization index (2016) www.bicc.de/uploads/tx_bicctools/GMI_2016_e_2016_01_12.pdf; 11. GDP Rankings (2016) <http://statisticstimes.com/economy/projected-world-gdp-ranking.php>

წარმოდგენილი ცხრილიდან ნათლად ჩანს, რომ ამ ქვეყნის ადგილი სხვადასხვა ინდექსების რეიტინგებში არც თუ ისე სახარბიელოდ გამოიყურება, განსაკუთრებით ისეთ სფეროებში როგორცაა კორუფციის აღქმა, ეკონომიკური თავისუფლება და ჩართულობა გლობალურ ვაჭრობაში. ყველაზე მნიშვნელოვანი რეალობა კი რომელსაც ეს ცხრილი ასახავს არის ქვეყანაში განათლების ძალიან დაბალი დონე. იმისათვის თუ ჩინეთს სურს გეოეკონომიკური პოტენციალის სრულფასოვანი რეალიზაცია განათლების დონე კონკურენტუნარიანი უნდა იყოს გლობალურ დონეზე, რადგან დღეს გეოეკონომიკურად აქტიურ ქვეყნებში ინტელექტი მთავარი საწარმოო ძალა ხდება. ეს ნიშნავს, რომ მთავარი გეოეკონომიკური ინსტრუმენტი ხდება ინვესტიცია ეროვნულ ინტელექტში, საუკეთესო ინტელექტის მოზიდვა სხვა ქვეყნებიდან და ამ ადამიანების საქმიანობისათვის უკეთესი პირობების შექმნა, კონკურენტ ქვეყნებთან შედარებით (კვინიკაძე, 2016).

იმის ფონზე, რომ ჩინეთი დიღემის წინაშეა ეკონომიკურ და სამხედრო სფეროებს შორის არჩევანის პრიორიტეტულობის გზაზე და ამავდროულად დიდი მოცულობით ინვესტიციებს ახორციელებს შეიარაღებაში, მილიტარიზაციის ინდექსით საკმაოდ ჩამორჩენილი სახელმწიფოს შთაბეჭდილებას ტოვებს. ეს დიდ წილად მოსახლეობის დიდი რაოდენობითაც არის გამოწვეული, თუმცა მილიტარიზაციის სფეროში სხვა მნიშვნელოვანი ხარვეზების დანახვაც ცალსახად შესაძლებელია.

მიუხედავად იმისა, რომ უკანასკნელი 30 წლის განმავლობაში ჩინეთი მართლაც საოცარი ტემპებით იზრდება, ქვეყნის გეოეკონომიკის კვლევა ცხადყოფს ქვეყნის სოციალურ-ეკო-

ნომიკურ მოწყვლადობას. მიუხედავად იმისა, რომ ჩინეთი მსოფლიოში სიდიდით მეორე ეკონომიკურ პოტენციალს ფლობს, მისი მოქალაქეების ეკონომიკური მდგომარეობა საკმაოდ მძიმეა. ასევე რთულდება კოორდინაცია მეზობელ ქვეყნებთან და ჩინეთი საკუთარი პროდუქციის გასაღების ბაზრებს სხვა შორეულ რეგიონებში ეძებს. ეს პროცესი კი გლობალურ ძალად ჩამოყალიბების სურვილზე მეტად ქვეყნის პოლიტიკური ნയობის დამსახურებად შეიძლება იქნას აღქმული (Park, 2016).

აქვე შეიძლება ითქვას, რომ ჩინეთის ეკონომიკური პოლიტიკა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებთან მიმართებაში აზიური გიგანტის გეოეკონომიკურ მანევრად უნდა იქნეს აღქმული, რადგან „გეოეკონომიკური სტრატეგია მიზნად არ ისახავს მონინალმდევის განადგურებას, მისი ტერიტორიების მითვისებას ან იურიდიული სუვერენიტეტის შეზღუდვას. უფრო მეტიც, ხშირ შემთხვევაში, გრძელვადიან პერსპექტივაში, გეოეკონომიკური მეტოქის გაძლიერება შეიძლება მონინალმდევ მხარისათვის ეკონომიკურად სასარგებლოც კი აღმოჩნდეს.“ (კვინიკაძე, 2016).

დასკვნა

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ჩინეთი, ერთი მხრივ, ეკონომიკურ ინტერესებსა და, მეორე მხრივ, სამხედრო-პოლიტიკურ გავლენას შორის მერყეობს. ამავდროულად ძლიერდება ეჭვები, რომ ჩინეთს გეოპოლიტიკური სარგებლის მიღწევა ეკონომიკური იარაღებით სურს (ტაბულა, 2010). აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ჩინეთის გეოეკონომიკური ექსპანსია გარკვეული დროის შემდეგ შეიძლება ჩიხში მოექცეს, რადგან ცნობილი ამერიკული კომპანიის JP Morgan -ის, გათვლებით ჩინეთის საერთო ვალმა 2015 წლისათვის შეადგინა მთლიანი შიდა პროდუქტის 211 %. ეს მაჩვენებელი 2014 წელს 201, ხოლო 2007 წელს 136 % შეადგენდა. ჩინეთის მთავრობამ შემუშავა სპეციალური პროგრამა ამ პრობლემის მოგვარებისათვის გაცილებით დაბალი ფასის ობლიგაციების მეშვეობით გრძელვადიან პერსპექტივაში. თუმცა, როგორც ფინანსისტ-ა-

ნალიტიკოსები ვარაუდობენ ეს დროებითი ზომებია, რომლის შედეგები მომავალში აუცილებლად იჩენს თავს.

მიუხედავად ზემოთ მოყვანილი მნიშვნელოვანი პრობლემისა, ჩინეთი მაინც საკუთარი ინტერესების ერთგული დარჩება, რაც უპირველესად საერთაშორისო სისტემაზე გავლენის მოხდენის სურვილს გულისხმობს. რამდენად შესაძლებელი იქნება ეს ყველაფერი აზიური ეკონომიკური გიგანტისათვის ამას დრო და საერთაშორისო ასპარეზის დღის წესრიგის მონაცვლეობა გვიჩვენებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კვინიკაძე, გ. (2016). *გეოეკონომიკური ნარკვევები: ფრიდრიხ ლისტისგან ედვარდ ლუტვაკამდე*. თბ: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა;

2. Luttwak, E., (2012). *The rise of China vs. the logic of strategy*. Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press, 310 pp.

3. Gallagher, K., Irwin, A., Koleski, k., (2013). *Un mejor trato Análisis comparativo de los préstamos chinos en América Latina*. Workbooks of Cechimex 1, pp. 1-37.

4. Park, S., (2016). *China's Geo-economics: Politics of inequality*. <http://www.brandeisinternational.com/chinarsquos-geo-economics-politics-of-inequality.html> ბოლო ნახვა: 23/05/2017

5. ტაბულა (2010). ჩინეთის „მუდმივი გადატვირთვა“. <http://www.tabula.ge/ge/story/53305-chinetis-mudmivi-gadatvirtva> ბოლო ნახვა: 23/05/2017

6. UN Trade Statistics: <https://unstats.un.org/unsd/trade/data/tables.asp#monthlytotal> ბოლო ნახვა: 23/05/2017

7. World Development Indicators (WDI), World Bank, <http://www.data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators> ბოლო ნახვა: 23/05/2017

8. <https://www.jpmorgan.com/jpmpdf/1320725865930.pdf> ბოლო ნახვა: 23/05/2017

REFERENCES:

1. Kvinikadze, G. (2016). *Geo-economical Essays : From Friedrich List to Edward Luttwak*. Tbilisi: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press.
2. Luttwak, E., (2012). *The rise of China vs. the logic of strategy* . Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press, 310 pp.
3. Gallagher, K., Irwin, A., Koleski, k., (2013). *Un mejor trato Análisis comparativo de los préstamos chinos en América Latina*. Workbooks of Cechimex 1, pp. 1-37.
4. Park, S., (2016). *China's Geo-economics: Politics of inequality*. <http://www.brandeisinternational.com/chinarsquos-geo-economics-politics-of-inequality.html> last seen: 23/05/2017
5. Tabula. (2010). *China's „Permanent overload“*. <http://www.tabula.ge/ge/story/53305-chinetis-mudmivi-gadatvirtva> last seen: 23/05/2017
6. UN Trade Statistics: <https://unstats.un.org/unsd/trade/data/tables.asp#monthlytotal> last seen: 23/05/2017
7. World Development Indicators (WDI), World Bank, <http://www.data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators> last seen: 23/05/2017
8. <https://www.jpmpmorgan.com/jpmpdf/1320725865930.pdf> last seen: 23/05/2017

CHINA'S GEO-ECONOMICAL POTENTIAL

Irakli Patchkoria, Mari Lekishvili,
Bachelor Students, Tbilisi State University

RESUME

With the development of globalization and economic determinism, the component of military strength is on the back of the international agenda. This reality allowed China to realize its geo-economic interests in all regions of the world. Therefore, the goal of the research is to study the geo-economic vector of China in order to present China as the world's new political and economic pole's interests at both state and regional and international levels. In addition, the research process will support the development of various geo-theoretical theories. China's relations with the countries around the world have evolved significantly during the last two decades. China is one of the major exporting countries for world markets. The number of Chinese investments is also increasing steadily. The ongoing processes clearly reflect China's willingness to dominate the world's leading markets. Consequently, the research analyzes further prospects for the geo-economic strategy of China. Geo-economic relations in different regions serve to expand China's sphere of influence. This phenomenon can be seen as a challenge to the US Geo-economical collision.

Key words: China's Geo-economic, Economic relations, Economic expansion, Balance of power.